Nr. 50.

Warszawa

$\frac{3}{15}$ grudnia 1866 r.

Wychodzi w każdą sobotę.

Redakcja przy ulicy Nowy-Świat 14.

MERKURY

dodatek tygodniowy do Ekonomisty.

TYDZIEŃ FINANSOWY.

Koniec roku zwykle cechuje się ożywieniem interesów giełdowych: podnoszą się zwykle kursa papierów, portfel banków rośnie, a fundusz metaliczny maleje. Dziś przeciwnie się dzieje: nietylko fundusz metaliczny banków, ale i rachunki bieżące prywatne ciągle wzrastają, — co oznacza utrzymywanie kapitałów rozrządzalnych niejako w rezerwie. Spekulacja zdaje się także naśladować kapitał realny, i trzyma się w rezerwie, zapewne znudzona swą ciężką a mały dającą rezultat pracą; wyczekuje więc jakiego stanowczego hasła ze strony wielkich potęg finansowych i politycznych. Są też specialne miejscowe powody rezerwy: Anglja ma fenianizm w Irlandji i popłoch finansowy w Dublinie, Cork'u i innych miastach, ma ciężkie skutki rutynizmu prawodawczego w interesach spółek finansowych i dróg żelaznych, ma wreszcie agitację wyborczą występującą już w rozmiarach olbrzymiéj ligi; Francja ma kwestję rzymską i mexykańską; Prusy mają gorączkę morską (żądają wielkiéj floty); Austrja konstytucijną, — co jednak nie przeszkodziło bankowi austriackiemu zniżyć skup z 5-ciu, a pruskiemu z 4½ na 4%; Niemcy w ogóle sparaliżowane kontuzją königgrätz'ką, nie mogą odzyskać równowagi; Turcja nakoniec, chcąc miną nadrobić, oddaje swe najlepsze źródła dochodowe na zabespieczenie opłaty długów publicznych, pozostawiając administrację wewnętrzną na chwiejnéj podstawie dochodów niepewnych, a w każdym razie zbyt szczupłych. Wprawdzie niebezzasadnie powiedział pewny publicysta angielski, że ziemia państwa tureckiego, wyzyskana należycie, dałaby potęgę, zdolną sprowadzić zupełny przewrót położenia ekonomicznego całéj Europy; ale wiadomo jaką niemocą pierwiastek nieruchomy wschodni zaraził ten kraj dziś nędzny i losu Włoch wyczekujący.

W obec powszechnych trudności finansowych w Europie, dziwne zjawisko przedstawia Hiszpanja: dziennik *Epoca* oddaje sprawiedliwość bankowi hiszpańskiemu i energicznemu poparciu ze strony ministra finansów, których dziełem jest przyprowadzenie do równi biletów bankowych, tak że składy (depozyta) bez różnicy składane są w złocie i w biletach.

Rząd Stanów Zjednoczonych szybko i stanowczo przeprowadza naprawę finansów: Według wiadomości z Washington'u p. M Culloch wystąpi w kongresie (otwartym 4 grudnia) z wnioskiem natychmiastowego zaczęcia wypłaty w złocie. Tém się też tłumaczy nagromadzenie w skarbie 130/m dol. gotowizny, a w téj sumie $99,^{4}$/m. dol. (500/m. fr.) w złocie.

Na naszym targu pieniężnym żadna ważniejsza nie zaszła zmiana; zaczęto więcéj poszukiwać pożyczki premjowéj i akcij terespolskich z powodu korzystnego ich traktowania w Berlinie.

Wexle zagraniczne nieco się podniosły:

na Berlin . . .	2 m.	$119,^{7}$;	doraźnie	$120,^{6}$
„ Hamburg.	„	$120,^{3}$;	„	$121,^{1}$
„ Paryż . . .	„	120;	„	$120,^{6}$
„ Londyn . .	3 m.	$119,^{8}$;	„	121
„ Wiedeń . .	2 m.	$93,^{5}$;	„	$94,^{1}$

KURSA GIEŁDY,

w tygodniu 7—13 grudnia.

	Stopa %	RÓWNIA (pari)	Piątek 7 grud.	Sobota 8 święto	Poniedz. 10	Wtorek 11	Środa 12	Czwar. 13	Stosunek do równi na 100
			CENA RZECZYWISTA W TYGODNIU — Ruble						
1. Papiery publiczne.									
a) Rządowe.									
Polskie. Obligi Skarbowe (r. 100. 150. 500).	4	100	*75	.	.	.	.	.	*75
Bilety Skarbu Kr. Pol.	$4\frac{3}{25}$	100	.	.	.	.	.	.	.
Obligacje cząstk. (zł. 500) z kup..	4	75	102	.	.	.	.	.	136
Cert. ban. na obl. cz. *A* (z. 300) z kup.	5	45	51	.	.	.	.	.	$113\frac{1}{3}$
„ „ „ *B* (z. 200)	0	30	27	.	.	.	.	.	90
	5	30	33,50	.	.	.	.	.	$111\frac{2}{3}$
Dow. Kom. Cen. Lik. (różne sumy).	0	100	50	.	.	.	.	.	50
Listy likwid. (r. 100. 250. 500. 1000)	4	100	57	.	57	57	57	57	57
kupon	.	.	.	.	.	.	.	$0,14\frac{4}{9}$	.
Ruskie. 5-ta pożyczka (500)............	5	100	.	.	.	.	.	.	.
6-ta pożyczka	5	100	.	.	.	.	.	.	.
Pożyczka premjowa z 1864 r. ...	5	100	111,75	.	111,75	111,75	111,75	.	$111\frac{3}{4}$
„ „ z 1866 r......	5	.	104,25	.	104,75	105	105,50	106	106
Metaliki (300) lutowe	4	100	100	.	100	100	.	.	100
Metaliki (300) sierpniowe	4	100	.	.	99,75	99,75	.	99,75	$99\frac{3}{4}$
Bilety banku Pańs. (100 i wyżéj)..	5	100	*80	.	.	.	.	.	*80
b) Towarzystw i Spółek.									
Polskie. Listy Zast. (30. 75. 150. 750. 3000).	4	100	79,50	.	79,17	.	79,33	79,60	$79\frac{3}{5}$
„ „ „ ser. 2	4	100	75,33	.	75,17	75	75,17	75,67	$75\frac{2}{3}$
kupon............	.	.	.	.	.	.	.	1,90	.
Akcje Dr. Żel. W-W. (100)	diw.	60	.	.	71,50	71,50	71,50	71,75	$119\frac{3}{4}$
„ „ W-B. (100. 150) ...	4	100	55,33	.	55,33	55,33	.	55,83	$55\frac{5}{6}$
„ „ Teresp. (100).....	5	100	89,50	.	89,50	89	89	89	89
„ „ Łodzk. (100).....	5	100	.	.	.	.	.	*89	*89
Rus. Akcje Gł. Tow. Dr. Ż. (125).....	5	125	.	.	.	.	.	.	.
Obligi D. Ż. W-Peters. (125. 500).	$4\frac{1}{2}$	100	.	.	.	.	.	.	.
2. Wexle.									
Berlin.... ...(Tal. 100) 2 mies.	.	92,857	110,55	.	111,30	111,30	111,30	111,15	$119\frac{3}{4}$
Gdańsk....... (100) „	.	92,857	110,40	.	111,15	.	.	.	.
Hamburg.....(M. B. 300) „	.	140,855	168	.	169,50	169,50	.	169,50	$120\frac{1}{3}$
Londyn....... (Ł. 1) 3 „	.	6,304	7,50	.	$7,54\frac{1}{2}$	.	7,55	7,55	$119\frac{4}{5}$
Paryż........(Fran. 300) 2 „	.	75,214	90	.	90,30	.	.	.	120
Wiedeń....... (Gul. 150) „	.	92,857	87	.	.	.	86,85	.	$93\frac{1}{2}$
Petersburg....(Rub. 100) 1 „	.	100	.	.	98,83	99	99	99	99
3. Monety.									
Półimperjał............	.	5,15	6,05	.	.	.	.	.	$117\frac{4}{9}$
Napoleondor	.	5	.	.	.	.	.	.	.
Dukat holenderski........	.	3	$3,52\frac{1}{2}$	.	.	.	.	.	$117\frac{1}{8}$
Rubel srebrny..........	.	1	.	.	.	.	.	.	.
Talar pruski	.	0,92.857	.	.	.	.	.	.	.
Gulden austrjacki	.	0,62.906	.	.	.	.	.	.	.

STOPA SKUPU:	Warszawa.	Peter.	Londyn	Paryż.	Wiedeń.	Berlin.	Frankfurt.	Hamburg.
bankowa:	$6^0/_0$	$7\frac{1}{2}$ (10)	4	3	4	4	$3\frac{1}{2}$	—
giełdowa:	—	$8\frac{1}{2}$ (10)	$3\frac{1}{2}$ (4)	3 ($2\frac{3}{4}$)	?	$3\frac{1}{2}$ (4)	3	4 ($4\frac{3}{4}$)

STAN OPERACIJ BANKU POLSKIEGO.

	w d. 4 grudnia	w ciągu tygod. przyb. (+) ub. (—)	w d. 11 grudnia
	r u	b l	i
1. Skup: Portfel wexli kraj. w Warsz.	1.730.232, 90½	+ 165.303, 84½ — 126.602, 41½	1.768.934, 33½
1. Skup: Portfel wexli kraj. w Łodzi.	119.798, 15	+ 5.999, 05 — 6.787, 50	119.009, 70
1. Skup: Portfel „ zagranicznych	177 476, 71½	+ 74.111, 22 — 10.228, 90	241.359, 03½
2. Zaliczenia na papiery publiczne ...	1.466.429, 09	— 86.817, 89 —	1.379.611, 20
3 „ na zast. towarów (a) wełny .	281.540 —	+ 400, 50 — 12.445, 50	269.495 —
3 „ na zast. towarów (b) in. tow.	95.018, 95	+ 4.700, — —	99.718, 95
Łącznie (3)	376.558, 95	— 7.345, —	369.213, 95
4. „ „ kosztowności ..	598.368, 67½	+ 7.113, 29 — 3.881, 10	601.600, 86½
5. Otwarte kredyta	4.998.237, 43½	+ 330.985, 63½ — 397.889, 04½	4.931.334, 02½
6. Kasa: Monety srebrne	2.736.005, 23¾	— 2.238, 87½	2.733.766, 36¼
6. Kasa: „ złote	30.515, 10	—	30.515, 10
6. Kasa: Bilety Banku Polskiego	338.791 —	+ 21.750, —	360.541 —
6. Kasa: „ Kred. Cesarstwa	1.557.210 —	— 7.871, —	1.549.339 —
Łącznie (6)	4.662.521, 33¾	+ 11.640, 12½	4.674.161, 46¼

BILANSE BANKÓW FRANCUSKIEGO I ANGIELSKIEGO,

w d. 29/30 listopada.

STAN CZYNNY

	B. francuski.	B. angielski.
	f r a n	*k ó w*
Fundusz metaliczny	665 322052	454.389250
Portfel	657.717935	479.650200 (Portfel i Zaliczenia razem)
Zaliczenia na złoto i rozm.	59.454178	
Pożyczki na zast. pap. publ. akcij, oblig. i in.	85.303300	321.159075
Dług skarbu i inne wart..	157.487176	375.000000
	1.625.284641	1.630.198525

STAN BIERNY

	B. francuski.	B. angielski
	f r a n	*k ó w*
Bilety w obiegu	973.243725	562.168750
Przekazy z term kilkod..	17.244912	12.911475
Rachunki bieżące prywatne......	262.774207	456.319875
Rachunki bieżące skarbowe....	130 515837	154.028925
Kapitał zakładowy	182.500000	363.825000 (Kapitał i Zysk razem)
Zysk do kapit. doliczony .	7.044776	
Inne bierniki	51.961184	80.944500
	1.625.284641	1.630.198525

SKAZÓWKI I FAKTA BIEŻĄCE.

— P. Witold Załęski magister nauk dyplomatycznych, w zeszły poniedziałek (10 grudnia) bronił przed wydziałem Szkoły Głównéj rosprawy, znanéj już czytelnikom *Ekonomisty*, p. t „*Cztery szkice ekonomiczne: O pieniądzach, znakach obiegowych powierczych, bankach i pomnożeniach kredytowych*,” — a to w celu uzyskania stopnia docenta ekonomiki. Z prawdziwą radością powitaliśmy tę pierwszą w naszéj szkole docenturę w przedmiocie pierwszorzędnéj społecznéj, życiowéj ważności,— a który jednak u nas, nawet w sferach wykształconych i naukowych, jeszcze za białego kruka uchodzi. Z zarzutów przez profesorów Korzybskiego i Oczapowskiego czynionych, p. Załęski wyszedł zwycięsko, tłumacząc się jasno, z taktem i znajomością rzeczy. Żałujemy tylko, że przyznanie stopnia nastąpiło w formie zbyt zimnéj, bez ciepłego słowa zachęty dla nowego pracownika na téj pięknéj a świeżéj niwie, i że z powodu zapewne przedłużenia mniéj ważnych sporów, została niewyjaśnioną kwestja najważniejsza, a mianowicie zarzut, jakoby błędem było naukowym twierdzić, iż *zmniejszenie zysku z kapitału pochodzi z powiększenia kosztów produkcji, — i że dążność ta, jest cechą ekonomicznego postępu narodów* (Ekon. zesz. VII i VIII r. b. str. 91). Przyjmując w tym punkcie solidarność z p. Załęskim, a także z Mill'em i Carey'em, którzy zdanie powyższe wypowiadają, chcemy je w kilku słowach usprawiedli-

wić. Ów pozorny paradox: że dążność do zwiększania się kosztów produkcji, a zmniejszania procentu i zysku od kapitału, cechuje postęp ekonomiczny,— w gruncie jest najzupełniejszą prawdą: bo jeżeli z jednéj strony mechanika wprowadza do przemysłu zaoszczędzenie pracy ludzkiéj i tańsze środki produkcji; to z drugiéj, wyzwolenie żywego pracownika ze stanu wyrobnictwa, będące dziś na dobie i po części już dokonywane za pomocą stowarzyszenia i kredytu,—prowadzi widocznie do upłodnienia pracy na korzyść bezpośrednich pracowników, — do jéj rzeczywistego podrożenia, a to kosztem ostatecznego rezultatu przedsiębierstwa, który w stanie monopolicznym rósł w olbrzymie rozmiary kosztem pracy. Przewrót ten ekonomiczny dokonywa się wolno, spokojnie, ale stanowczo; a w pewnych gałęziach przemysłu, jak w rolnictwie, sprowadził już wypadki, które jeśli nawet słusznie we Francji nazwano przesileniem, to niesłusznie uważano za klęskę. Jestto jedno z owych przesileń, nieodzownych w postępie ludzkości, co łamiąc rutyniczne interesa, prowadzą do nowego życia, - jak to zgasły przedwcześnie ekonomista francuski, inżenier Dupuit, zaznaczył energicznie na posiedzeniu towarzystwa ekonomistów w dyskusji właśnie o tak zwaném przesileniu rolniczém. W przemyśle fabrycznym wyzwolenie robotnika jest trudniejsze, wolniéj postępuje; ale ma ono dziś cały organizm społeczny — stowarzyszenia spółdzielcze, których zadaniem jest znieść wyrobnictwo (salariat), zastępując wyrobnika – narzędzie produkcji, niedołężne w obec narzędzi mechanicznych, przez pracownika—działacza żywego, kierownika i pana produkcji.

— **Droga żelazna konna w Warszawie** otwartą została w d. 11 b. grudnia. Dwojakiego rodzaju karety po niéj kursują:

1. Jedne pomiędzy dworcami dróg ż. petersburskiéj i wiedeńskiéj, z zastosowaniem do godzin odejścia pociągów (o 3 kwadranse wcześniéj), za opłatą:

od osoby..................................	kop.	15
od pakunku mniejszego (do 2 pudów)	„	3
„ większego (do 4 „)	„	6

2. Drugie dla komunikacji miejskiéj, między Zygmuntem a dworcem dr. ż. wiedeńskiéj, odchodząc ze stacji:

1éj	o g. 8.	9,	10,	11,	12,	1,	2,	3,	4,	5
2éj	„	$8\frac{1}{2}$,	$9\frac{1}{2}$,	$10\frac{1}{2}$,	$11\frac{1}{2}$,	$12\frac{1}{2}$,	$1\frac{1}{2}$,	$2\frac{1}{2}$,	$3\frac{1}{2}$, $4\frac{1}{2}$,	$5\frac{1}{2}$

za opłatą od osoby:

w karecie .... kop. 5
na wierzchu .. „ 3

— **Wydział poczt w Anglji w r. 1865** (wyciąg ze sprawozdania).

Liczba skrzynek do listów w całém połączoném królestwie, powiększyła się w ciągu roku prawie o 900 i wynosiła 16.500, t. j. jedna na 326 domów mieszkalnych.

Listów przesłano 720.467.007 (więcéj o 41.382.185 czyli o 6,09 % niż w r. poprzednim). Na każdy dom mieszkalny przypada listów 137, a na mieszkańca 24.

Listów *rekomendowanych* przesłano 2.232.000 (+ niż w r. poprzednim 102.000); Listów *nieodebranych* było 3.518.000 (+ 364.000); podanych *bez adresu* (w Anglji i Walji) 12.000, z tych 298 mieściły w sobie przesyłki na sumę 3.700 f. st.

Posyłek w pakietach (z książkami i in.) przesłano 53.682.811 (+ 7,3 %); *gazet* (bezpłatnie) 43.569.955 (+ 4,68 %); *próbek towarów* 1.286.116 (+ 105,4 %).

Z miast znaczniejszych do Londynu poczty chodzą po 6 i 7 razy dziennie.

Za ciężkie listy od 1 do $3\frac{1}{2}$ uncij zniżono opłatę na 3, 5, 7 pensów (z 4, 6, 8). Za spóźnione listy (late letters) w Londynie uiszcza się dopłata: 1 penny do godziny $6\frac{3}{4}$, 2 p. do godziny $7\frac{1}{4}$, 4 p. do g. $7\frac{1}{2}$; przy stacjach dróg żelaznych 2 p. do g. $7\frac{3}{4}$.

Zmniejszono opłaty za proste listy ($\frac{1}{2}$ uncji) zagranicę:

do Belgji...	z 4 na 3 pens.	
— Danji ...	9 „ 4 „	
— Szwecji .	12 „ 6 „	
— Norwegji	14 „ 8 „	i t. d.

Nowe układy, zawarte o przewóz korespondencji zamorskiéj—do Europy, Azji, Ameryki, dały oszczędności, w porównaniu z latami poprzedniemi, do 100.000 f. ster.

Liczba *urzędów* pocztowych *przekazowych* (money order offices) 3.454 (+ 295).

Pieniędzy na tych urzędach przyjęto do przesłania f. st. 17.829.290; wypłacono 18.144.550.

System przekazów rosciągnięty został w r. 1865 do niektórych kolonij i do Konstantynopola, a w r. b. do Alexandrji; przedsięwzięto zaś kroki do zaprowadzenia tego stosunku z Brezylją, Buenos Ayres, Montevideo, — a może z Francją i Prusami.

Kas oszczędności przy urzędach pocztowych było 3.321 (+ 240); uczestników 611 819 (+ 29%) z kapitałem 6.526.400 (+ 30%). Stosunek liczby uczestników do ludności 1 : 14.

Ubespieczenie na życie, dozwolone przy urzędach pocztowych aktem parl. z d. 14 czerwca 1864, przedstawia w 1865 obrót następujący:

Kapitał pośmiertny ubespieczyło osób 809 (z tych 68 kobiet) na sumę f. st. 60.874.

Dochód dożywotni ubesp. osób 230 (z tych 127 kobiet).

Dochody pocztowe surowe....	f. st.	4.423.608
Wydatki	„	2.941.086
Czysty dochód	„	1.482.522

— **Taryfa telegrafu atlantyckiego** od 1 listopada zniżoną została o połowę: znaczne to zniżenie, a spodziewamy się że jeszcze nie ostatnie.

ODPOWIEDŹ.—P. H. T. z Królowa. Pisma bezimienne zostawiamy bez odpowiedzi, wyjąwszy jeśli wywołują kwestję nowe i niezaprzeczonéj użyteczności. Pańskie nie jest téj wyjątkowéj natury: że zaś mieści kwestję na mylnym rachunku opartą, chętnie ofiarujemy chwilę drogiego nam czasu, ażeby pana z błędu wywieść; prosimy tylko o nazwisko i dokładny adres.

W drukarni Gazety Polskiéj. Za pozwoleniem Cenzury Rządowéj.